

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית שבת פרשת תרומה תש"פ לפ"ק

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קנ"א

וּנְרָאָה, בביאור הדברים, כי משה רבינו אמר להמלאכים, למה אתם צריכין לקבל את התורה, הלא אתם יכולים לקיים כל מצות ה' במדריגת אהבה, כמי שאינו מצווה ועושה, שמראה בזה חביבותו למקום, שעושה מעצמו ורצונו בלי ציווי. אך הרי אמרו חז"ל (עבודה זרה ג.) אמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה ע"ש. ואם כן ברצונם לקבל את התורה, שיהיו מצוין ועושה. אמנם בתוספות שם כתבו הטעם, כי במצווה ועושה היצר הרע מתגבר עליו להחטיאו ע"ש. ועל כן אמר להם משה, 'כלום יצר הרע יש ביניכם', ולא שייך אצלכם לומר שגדול המצווה ועושה, שהרי אין לכם יצר הרע, לא כן בני ישראל שיש להם יצר הרע, להם עדיפא להיות מצוין ועושין. ואם כן למה אתם מונעין אותנו מלקבל התורה, הרי אצלכם עדיפא אינו מצווה ועושה, ולנו עדיפא מצווה ועושה, והוי כמדת סדום אם אתם מעכבין אותנו מלקבל התורה, לכן מיד הוודו לו, ונתרצו שיקבלו ישראל את התורה.

וְהִנֵּה איתא במדרש (פסיקתא רבתי מא), כשאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם ע"כ. ואם כן אחר שהסכימו ישראל לקבל את התורה, גם להם עדיפא להיות אינו מצווה ועושין, להראות גדול אהבתם לה', ואם יהיו מצוין ועושין, יתקטן מעלתם, על כן לא רצו ללכת לקבל התורה. אך הקב"ה שלפניו נגלו כל תעלומות, וידע שבסופו יחטאו ויחזרו היצר הרע למקומו, ואז יתעלו במעלתם כאשר יהיו מצוין ועומדין, על כן כפה עליהם את ההר כגיגית לכופם על קבלת התורה כדי שיוגדל מעלתם. (עיין שמן ראש לשבועות ח"א דף תצ"ח).

*

וַיֵּשׁ לומר עוד בטעם הדבר שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה, דלכאורה העושה דבר מרצונו הטוב בלי ציווי מורה על אהבה ודביקות יותר, ממי שאינו עושה רק מה שמצווה. אך יש לומר כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי טז-ה), וחשיבות עשיית מצות ה' ועבודתו, מתקבלת למעלה רק כאשר אין בהם שום פניה עצמית, אלא בלתי לה' לבדו, רק לעשות נחת רוח לקונו. ובתורת משה (פ' שופטים צד.) פירש הכתוב לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל (דברים ז-ב). כי אמרו חז"ל (סוטה ד.) כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו עובד עבודה זרה, והרמוז כי העושה מצווה ומתגאה בה, אזי הוסר ממנו מדריגת ענוה הנקראת 'מה' (עיין חולין פט). ואם תסיר מן המצווה אותיות מ"ה נשאר צ"ו, ואין צו אלא עבודה זרה כידוע (והר"א ב-ב). והיינו לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל, שלא יסיר מן

וַיְדַבֵּר ה' אל משה לאמור, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' (כה-א). בתנא דבי אליהו (רבה פרק יז) איתא, בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ע"כ. ויש להבין קשר הדברים, השייכות של ציווי נדבות המשכן עם אמירתם נעשה ונשמע, אשר מיד אחר זה אמר להם ויקחו לי תרומה.

וּבְאֹר החיים הק' כתוב, צריך לדעת למה לא הספיק במה שקדם לומר 'לאמר', והדבר מובן שלבני ישראל יאמר, או לא היה צריך לומר 'לאמר', ויספיק באומרו דבר אל בני ישראל. ונראה לומר על דרך מה שאמרו ז"ל (יומא ד:) מנין שהאומר דבר לחבירו שהוא בבל תאמר שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר. ועל פי הדברים האלה, יצטרך לומר דבר אל בני ישראל, שאם לא כן יחשוב משה, כי לא בא אלא לתת רשות, שאין זה בבל תאמר, חובה מנין, תלמוד לומר דבר וגו', ולדרך זה תמצא מרגוע לנפשך, בכל התורה כולה, שאמר הכתוב לאמר, וחזר לומר דבר, כי בכל מצוה צריך לומר לו, לאמר, ודבר, ובאחת מהנה לא יהיה נשמע שחובה עליו הם הדברים לאומרם להם, אלא רשות ע"כ.

וַיֵּשׁ להבין איך היה עולה על הדעת לומר שמשה הוא בבל תאמר, שהוצרך להתיר לו, דאם כן איך יתקיים בנין המשכן ולקחת התרומה אם לא יאמר להם. ובשלמא כאשר ה' אומר למשה דבר פרטי הנוגע לעצמו, אז הוא בבל תאמר עד שיתיר לו, אבל כאשר ה' אומר לו דבר שצריכין ישראל לקיים, בודאי שאמירתו למשה הוא כדי לצוותו שימסור הדברים לישראל, ואכתי תקשה דבחדא אמירה סגי, ולמה הכפיל לאמור דבר אל בני ישראל.

*

וְנִרְאָה, על פי מה שביארנו במקום אחר, בהא דאמרו חז"ל (שבת פח.) ויתיצבו (שמות יט-ז), אמר רבי אבדימי מלמד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם ע"כ. והקשו בתוספות הרי הקדימו כבר נעשה לנשמע, ולמה נצרכו לכפיית ההר ע"כ. - עוד איתא בגמרא (שם פח:) בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם וכו', תנה הודך על השמים (תהלים ח-ב). אמר לו הקב"ה למשה החזור להם תשובה וכו'. אמר להם יצר הרע יש ביניכם וכו', מיד הוודו לו להקב"ה ע"ש.

המצוה אות ימין שהוא מ"ם, ואות שמאל שהוא ה"א, וישאר אמצעי צ"ו, ח"ו כן לא יעשה ע"כ.

ובדרך כלל העושה דבר טוב שאינו מצווה לעשותו, יש בזה זחיחות הלב, שמחשיב נפשו שעושה לקונו דבר שלא נתחייב בו, ודעתו יפה עליו ומתנשא בלבו על מעשהו. לא כן העושה מה שמצווה, שאין לו ברירה, כי ציווי המלך עליו, ואריא רביע עליה, שלא יענש בהמנע עשותו, על כן קל לו יותר לעשותו בענוה ושפלות רוח. ולכן גדול המצווה ועושה, שחשוב יותר המקיים מצוה בציווי, ממי שאינו מצווה ועושה, כי אז זה קשור בזחיחות הלב, וחסר המ"ה של המצווה.

אמנם כל זה הוא רק בשביל שיצר רע סוכן בנו, אשר אחר עשיית דבר טוב הוא מביא את האדם להתנשאות, על כן אינו מצווה ועושה יוכל להכשל בזה ביותר. אבל אם נעקר יצר הרע מלבו של אדם, והוא בטל כולו לאלקיו, אז אינו מצווה ועושה חביב טפי, שעושה מאהבה בלי ציווי, וגם עושהו בלי פניות בלתי לה' לבדו.

ומעתה כיון דבשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, אם כן אז אינו מצווה ועושה גדול יותר, שאין לו יצר הרע של זחיחות הלב, ועושה המצוה מאהבה בלי שום ציווי. ואם כן היה מהראוי יותר שיבנו בית ה' בלי ציווי, כי אצלם גדול אינו מצווה ועושה.

ולכן אם לא היה נאמר למשה רק לאמור, הוי אמינא שאמר ה' למשה כי רצונו הוא בעשיית משכן לה', אבל לא ימסור בציווי מה', אלא מעצמו יציע לישראל כי מהראוי לעשות מקדש לה', כדי שבזה יקיימו רצון ה' בלי ציווי, כי אצלם אינו מצווה ועושה עדיף. אך ה' צוה עליו 'דבר אל בני ישראל, שימסור זאת לישראל בציווי מה', שיהיו מצווים ועושים. והטעם כי גלוי וידוע לפניו שיחטאו ישראל בעגל בעת שירד משה, ויחזור יצר הרע למקומו, ואז מצווה ועושה גדול יותר ממי שאינו מצווה. כי בשעה שיצר הרע שולט בעולם אז האינו מצווה ועושה מתמלא בהתרוממות נפשו, ולבו זחה עליו, ובמשכן כזה לא יוכל להיות השראת השכינה, כי ה' שוכן רק את דכא, ובגאווה אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה ה.). על כן אמר לו דבר אל בני ישראל, שימסור הדברים בציווי מה', כי אז יהיה מצווה ועושה גדול יותר.

וזהו שאמרו, בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה 'דבר אל בני ישראל, ויקחו לי תרומה. דכיון שאז נעקר יצר הרע מלבם, היה חשוב יותר אינו מצווה ועושה, והיו יכולים לטעות כי מה שנאמר לאמור, היינו שהתיר לו לומר מעצמו הדברים, כדי שיהיו אינו מצווה ועושה, ועל כן הוצרך לבאר לו שיאמר הדברים בציווי מה', דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. ולכן אמר ויקחו לי תרומה, לי לשמי, כי רק הנותן לשם שמים, ואינו מצרף הנאת עצמו, אז יוכל לשרות שם השכינה. וכיון שכן הוא, אם יהיו נותנים בלי ציווי, היה בזה זחיחות הלב של הנותנים, על כן דבר אל בני ישראל, שיהיו מצווין ועושין, וגדול המצווה ועושה, שאינו מנשא ומחשיב נפשו בעשותו מה שמצווה לעשות.

*

ולשמהת חתן כלה נוסף, ידוע מה שפירש אמו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זצ"ל, שהיתה מלומדת,

ואמרת בעת חתונתה, שהכתוב אומר שמחתי באומרים לי בית ה' נלך (תהלים קכב-א), כי אז היה המנהג שהנעורת לא היו הולכות לבית הכנסת להתפלל בעזרת נשים רק אחר הנישואין. ואמרה כי בעת הקידושין אומר החתן להכלה, הרי את מקודשת לי בטבעת זו. והנני שמח באומרים לי, כי אז בית ה' נלך, נתחיל ללכת לבית הכנסת שהיא בית ה' ע"כ. ויש להוסיף, שהרי אמרו (סוטה יז.) איש ואשה זכו שכינה ביניהם [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהם, יו"ד באיש וה"א באשה] ע"כ. ואם כן אחר הקידושין כשהולכים לביתם, הרי זה גם כן בית ה', שהשכינה ביניהם. ועל כן שמחתי באומרים לי, כי אז בית ה' נלך, הבית שלנו הוא בית ה'.

ויש לומר עוד, דאיתא בספרי (פרשת בהעלותך לה) בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים. בכהנים הוא אומר (שמות כח-מא) וכהנו לי, בלויים הוא אומר (במדבר ג"ב) והיו לי הלויים, בישראל הוא אומר (ויקרא כה-גה) כי לי בני ישראל, במקדש הוא אומר (שמות כה-ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ע"כ. והיא פליאה כי הלא המקדש חרב ולא נתקיים לעולמי עולמים.

אמנם הענין הוא, כי אמרו חז"ל (מגילה כט.) ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם, אמר רב יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ע"כ. הרי שגם עתה יש לנו מקדש, מקומות התורה והתפלה. ואמרו (שם) ושב ה' אלך את שבותך (דברים ל-ג), והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהם מבין הגליות. ובבבל היכא שריא, אמר אביי בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב ע"ש. וכמו כן כל בית ישראל כאשר איש ואשה זכו שכינה ביניהם, הוי ביתם מקדש מעט.

ומכ"ל שכן כאשר האדם זוכה להתקדש, שהשכינה שורה עליו, על דרך שנאמר (ירמיה ז-ד). היכל ה' המה. ואמרו (מועד קטן כה.) ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו ע"ש. הרי שיתכן שהאדם עצמו הוא בחינת מקדש. וכמו שפירש האלשיך הכתוב (תהלים עח-ט) ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם, שכאשר עזב ה' את בית מקדשו, ויטוש משכן שילה, מאז והלאה 'אהל שכן באדם', שיכן אהלו בתוך האדם. וכל אלו נכללים הם במצות ה' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל. וכמו שסיים עלה, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, וברש"י לדורות, שיש ללמוד מתבנית המשכן וכליו לעשות גם עצמו מקדש כמותו, לקדש עצמו בתורה שנרמז בהארון, ולקדש אכילתו והונו, שזה נרמז בהשלחן עם לחם פנים לפני תמיד.

ויש לומר דלכן הנגינה על 'ככל' היא רביעי, כי יש ארבעה סוגים של עשיית מקדש, בית המקדש, בתי כנסיות ומדרשות, בית נאמן בישראל ששכינה ביניהם, וגם לעשות עצמו וגופו מקדש לה', ועל זה בא הציווי וכן תעשו לדורות, שגם כאשר יחרב המקדש סוג הראשון, עדיין יש חיוב בעשיית מקדש של שאר הסוגים. - ואם כן שפיר אמר הכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, 'לי לעולם ולעולמי עולמים. ועל זה בא הרמז, שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, אני שמח שכאשר נצטוינו ללכת לבנות בית ה', אמר ה' ועשו לי מקדש, שזהו לעולם, ולכן לא ירע לבבנו בחורבן המקדש שאבדה עוד תקותינו, אלא גם בגלות נוכל תמיד לבנות מקדש לה', אם לא מקדש בנוי על תלה, מכל מקום מקדש מעט יש לנו בכל עת, עד שירחם ה' ויכונון מקדשו מן השמים לעולמי עולמים.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' מרדכי אלימלך טענענבוים הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' מרדכי דרשת ז' אדר מואת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א # 845-694-0000	מוה"ר ר' שמעון שמעלצער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול מוב	הרה"ג ר' פישל לעווי שליט"א מנהל רחמי דישבתנו תקי - ישיבה קטנה לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למול מוב
---	--	---	---